

روشنایی شهرها در دوران صفویه

۲۶ فروردین ۱۴۰۳ ساعت ۱۷:۲۰

بین مهتابی‌هایی که دور تا دور این عشر تکده تعبیه شده است دو تای آن‌ها از همه وسیع تر و بزرگتر است یکی از این دو مهتابی روی در ورودی خانه و مشرف بر جاده است بطوری که از روی آن می‌توان دروازه ورودی شهر را که ما نیز از آن وارد شده بودیم مشاهده کرد.

روشنایی شهرها و خانه‌ها در دوره صفویان از طریق وسایل روشنی سنتی مانند شمع یا چراغ تامین می‌شد. گرچه روشنایی شمع‌ها و چراغ‌ها بسیار کم و محدود بود؛ اما به توصیف برخی از جهانگردان، روشنایی بعضی از شهرها بسیار زیاد و بی‌نظیر بود:

«بین مهتابی‌هایی که دور تا دور این عشر تکده تعبیه شده است دو تای آن‌ها از همه وسیع تر و بزرگتر است یکی از این دو مهتابی روی در ورودی خانه و مشرف بر جاده است بطوری که از روی آن می‌توان دروازه ورودی شهر را که ما نیز از آن وارد شده بودیم مشاهده کرد. این مهتابی چون رو به جنوب و جنوب شرقی است بیشتر ساعات روز آفتابی است و بهترین جای عمارت برای مصون بودن از باد است. در زمستان نیز برای اطلاق‌ها بمنزله بخاری است زیرا دیواری که نمای جلو عمارت را تشکیل می‌دهد هلالی شکل است و چون در دو طرف مهتابی نیز دو راهرو بسیار کوچک هست اشعه آفتاب که این راهروها را روشن می‌کند با شدت به نقطه مرکزی دایره درون دیوار می‌تابد و در نتیجه راهروها را هر چه بیشتر گرم می‌کند. مهتابی دیگر در نقطه مقابل مهتابی نخستین روی دری قرار گرفته است که به باغ باز می‌شود و بهمان ترتیب بر باغ مشرف است. این مهتابی نیز هنگام تابستان هوای خنکی را که در اثر بادی که از شمال و شمال شرقی بسوی غرب و شمال غربی می‌وزد در این سوی عمارت پدید می‌آید به همان ترتیب که گفته ایم در داخل دو راهرو کوچک متمرکز می‌کند این مهتابی و راهروهای کوچک اطرافش روبروی خیابان زیبایی قرار گرفته‌اند که در دو طرف آن درخت‌های بزرگ سرو و چنار سر به فلک کشیده‌اند و چنان دلر با و تحسین برانگیزند که توصیف آن‌ها غیر ممکن است.»

منبع: دن گارسیا د سیلوا فیگوئرا، سفرنامه دن گارسیا د سیلوا فیگوئرا، سفیر اسپانیا در دربار شاه عباس اول، ترجمه غلامرضا

سمیعی، تهران، نشر نو، ۱۳۶۳، ص ۱۳۵

